

Lasten seksuaalinen hyväksikäyttö ja sen ehkäiseminen järjestöjen näkökulmasta

YTT, pääsihteeri Riitta Särkelä
Ensi- ja turvakotien liitto ry
25.4.2019 Säätytalo

ENSI- JA
TURVAKOTIEN
LIITTO

ROHKEASTI AJASSA

Salattu, vaikeasti tunnistettava ja lapsia vaurioittava ongelma

- YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 34. artikla: sopimusvaltiot sitoutuvat suojelemaan lasta kaikilta seksuaalisen riiston ja hyväksikäytön muodoilta
- tutkimuksen ja käytännön kokemusten perusteella tiedetään, että seksuaalista hyväksikäyttöä hyvin vaikea havaita ja tunnistaa → suurin osa jää piiloon
- ei voida tunnistaa käyttäytymisen/oireiden perusteella, koska uhriksi joutuneet lapset reagoivat hyvin eri tavalla
- ei ole olemassa nimenomaan hyväksikäyttöön viittaavia oireita tai oireyhtymää
- Lapset salaavat asiaa; häpeä, pelko kertomisen seurauksista, tekijän suojeleminen, hyväksikäyttäjän kielto tai uhkailu, lapsi ei tunnistaa tapahtuneen luonnetta

Salattu, vaikeasti tunnistettava ja lapsia vaurioittava ongelma ²

- Poliisin tietoon tulleiden hyväksikäyttöjen määrä kasvoi 53% v.2011 edellisestä vuodesta (1682), sen jälkeen lähes samalla tasolla alkaen laskea 2014, v. 2017 tietoon 1168 tapausta (Niemi toim.2018);
- Tammi-maaliskuussa 2019 poliisi sai 417 ilmoitusta. Kasvua viime vuoden vastaavaan 28,7 % (tilastokeskus 2019)
- Viranomaiskontrolli ja kiinnijäämisriski kasvaneet
- Kahden viime vuoden aikana 450 henkilöä eli joka viikko neljä ihmistä sai tuomion lapseen kohdistuvasta seksuaalirikoksesta, suurin osa tuomioista ehdollisia
- Lainsäädännön muutos ja tuomioiden koveneminen 2019
- Suomessa 2011 julkaistun tutkimuksen mukaan lähes puolet anonyymiin internetkyselyyn vastanneista alle 16-vuotiaista tytöistä oli vastaanottanut seksuaalisesti häiritseviä viestejä
- Vakavaa pitkäaikaisen hyväksikäytön ringin esilletulo

Salattu, vaikeasti tunnistettava ja lapsia vaurioittava ongelma ³

- Maahanmuuttajien osuus vs. kantaväestön osuus
- Mitä nuorempi lapsi on kyseessä, sitä useammin lapsen hyväksikäyttäjä on lapselle entuudestaan tuttu henkilö
- Houkuttelu netin kautta
- Lapsi, joka on jäänyt vaille riittävää häntä hoitavien aikuisten huomiota/elämäntilanteessa muita riskejä joutuu muita herkemmin hyväksikäytetyksi
- Hyväksikäytöllä psyykkisiä, psykosomaattisia ja somaattisia vaikutuksia riippuen sen luonteesta ja kestosta sekä uhrin avun saamisesta
- Sote-järjestöissä tehty auttamis- ja ehkäisytyötä mm. Pelastakaa Lapset, Väestöliitto ja ETKL

Hyväksikäyttö ja järjestöt

- Joka kolmas suomalainen on mukana järjestöjen vapaaehtoistoiminnassa. Työpanos vastaa 177 000 htv
- Korvaamaton voimavara, mutta samalla mahdollisuus lasten ja nuorten hyväksikäytön riskille
- Vuonna 2018 esiin useita tilanteita, joissa valmentaja tai muu lapselle tärkeä aikuinen järjestössä oli syyllistynyt hyväksikäyttöön
- Rikosrekisteriotteet pyydetään sote-järjestöissä kaikilta vapaaehtoisilta, pyydetäänkö kaikissa järjestöissä?
- Se ei riitä, rikosrekisteriä ei välttämättä ole; tietoisuus ja tieto asiasta, vapaaehtoisten ja henkilökunnan koulutus, toiminnan periaatteet, joihin sitouduttava, lasten tietoisuus aikuisen hyväksyttävästä toiminnasta ja sen rajoista

Mitä tarvitaan ehkäisemiseksi?

- Suomi ratifioinut Lanzaroten sopimuksen 2011
→ tarvitaan kansallinen toimeenpanosuunnitelma yhteistyössä eri viranomaisten ja järjestöjen kanssa ja sille resurssit
- Sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen ja muiden ammattilaisten lisäkoulutus asiasta
- Lasten ja nuorten turvataidot
- Lasten saaman avun kehittäminen

Mitä tarvitaan ehkäisemiseksi?_2

- Ensi- ja turvakotien liitto teki aloitteen lapsiasiavaltuutetulla ja eri keskusjärjestöille 11/2018 vapaaehtoistoiminnan yhteisestä kehittämistyöstä
 - kitketään mahdollisuudet lasten ja nuorten oikeuksia loukkaavalta toiminnalta suomalaisesta järjestökentästä ja urheiluseuroista
- Mukana tuossa vaiheessa ETKL, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Suomen nuorisovaltuustojen kattojärjestö Allianssi ry, Suomen Olympiakomitea ry, Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry ja Väestöliitto ry
- Tarvitaan yhteisen hankkeen käynnistäminen asiassa
 - yhteisten toimintatapojen työstäminen, oman henkilökunnan koulutus, lasten ja nuorten turvataitokoulutus osaksi perustoimintaa
- Lisäksi tarvitaan perheille tietoa asiasta ja myös siitä, miten keskustella lasten kanssa asiasta ikätasoa vastaavasti ilman pelottelua

Miina Sillanpää:
Jokainen lapsi on
pelastettava elämälle

Tiuku Pennola Photography

THE
CHILD
LIFE
SÄRKELÄ

